



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus LXIII. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

FASCICULUS LXIII.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 1. lib. Ezechielis Prophetae, in quo describitur Visio quatuor animalium, & quatuor rotarum.

N. 400. Considera: **I**lla animalia ab Ezechiele visa, figuram esse perfecti hominis; hic enim dum brutales subigit appetitus, Leonem animalium ceterorum Principem agit. Dum indefessus est in labore, per patientiam sustinens adversa bovem imitatur. Dum per assiduam contemplationem Sacris inhæret Mysteriis, aquilam sequitur, quæ altissimò ad Cælos fertur volatu, & illarò oculò speculatur solem. Habet præterea pœnas in altum extensus, dum suis operibus finem semper præfigit supernaturalem. Quia omnis intentio teste S. Greg. M. homil. 4. in Ezech. omnisque contemplatio Sanctorum super se tendit, ut illud possit adipisci, quod in Cælestibus appetit. Sponsa prævidens, quantum divino placeat Sponso, rectamque efficiat Sponsam, Intentionis puritas 1. Cant. ait: *Recti diligunt te.* Hebræa legit: *Rectitudines diligunt te.* Virtus namque divinæ dilectionis sita est rectitudine intentionis, utpote quæ in aliud non fertur objectum, quam in Sponsum divinum; hinc intentio pura oculus ille dicitur, à quo Sponsus iste amore maximò vulneratum se esse profitetur Cant. 4. Sicut illi homines, qui præmiò sibi propositò bombardas explodunt in orbem ligneum, quò minus à centro aberrent, oculum claudunt sinistrum, solò utentes dextrò, ita anima perfecti amoris jacula in Deum emissura, ut à centro hoc non aberret, vanam gloriam, vel inordinatum creaturis placendi affectum tanquam oculi sinistri objecta, prorsus abigit, totò conatu conversa in solum Deum. Noluit Dominus Exodi 13. asinum sibi in Sacrificium offerri, sed illius primogenitum voluit redimi ove. Bovem econtra habuit gratissimum. S. Basilius hujus Præcepti causam assignans, asserit: bovem semper nôsse Dominum suum, nec habere aliquid, quod præter illum spectet: asinum verò non Domini tantum, sed & præsepis & pabu-

pabuli, aut alterius commodi habere rationem, quasi foret symbolum illius hominis, qui partim Deo, partim mundo servit. Statua Nabuchodonosoris conficta fuerat ex auro, argento, aere & ferro, materiis planè aut prætiolissimis, aut fortissimis: sed quia luteis infederat pedibus, præstantissimam fortissimamque hanc molem lapillus unicus sic contrivit, ut nec testula remanserit, usui futura. Talem hęcle statuas repræsentant illi, qui bona opera, ex objecto aurea & argentea, dandò eleemosinas, fundendò preces, jejuniis macerandò corpus, sæpè peragunt: Sed cum hæc moles luteis pedibus, puta vanæ gloriolæ & motivo sæculari insideat, vix erecta corruiat. Verissima igitur sunt verba S. Greg. M. in Moral. legenda, ubi ait: *Si semel cor intentione corrumpitur, sequentis actionis medietas & terminus ab hoste secure possidetur: quoniam totam arborem sibi ferre fructus conspiciat, quam dente in radice vitiat.* Discute ergo opera tua Christiane Lector, & vide, quam radicem, quosque pedes illa deferant?

Mirandum est porro: quod animalia ab Ezechiele conspecta: etsi fuerint inter se humoris apprimè contrarii; aquilæ enim summam velocitatem natura indidit, bovi tarditatem, homini mansuetudinem, leoni ferocitatem: nihilominus amicò prorsus consortiò, & conjunctò per omnia labore currum traxerint, cui fuerant juncta. Causam hujus mirabilis harmoniæ S. Scriptura detegit v. 9, citati cap. asserens: *Unumquodque antefaciem suam ambulabat.* Per hoc innuens: ad fovendam in Communitatibus, quas necesse est, ex diversis hominum geniis constare, concordiam, & æquò pondere ferenda ibidem onera plurimùm conducere: quodlibet membrum suo tantùm intendere officio alterius negotiis sese nullatenus immiscens.

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 3. Propheta Ezechielis, in quo describitur mandatum huic Propheta datum de comedendo libro.

Considera: **Q**UOD Propheta librum sibi monstratum, non tantùm N. 401.
legere, sed etiam comedere jubeatur: *Comede volumen istud imperat Deus citatò cap. Videtur latens sub hoc mandato Mysterium detegere S. Basilius, à venerab. nostro Beda in Scintil. tom. 7. relatus, ubi ait: Sicut ex carnalibus cibis alitur homo, ita ex divinis lectionibus*

interior homo nutritur, & pascitur. Propheta regius hunc cibum gustans exclamat: *quum dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.* Quemadmodum cibus corporeus non tantum stomachi famem sedat, sed & omnibus membris suum tribuit vigorem: sic lectio spiritualis non tantum ipsam nutrit animam, sed omnibus ejus potentiis ad exercenda virtutum opera robur subministrat. Quare Sanctissimus Legislator Patriarcha Benedictus in S. Regula non tantum statis extra prandium & cœnam horis libros pios volvere jussit, sed etiam illis durantibus prælegi aliquid, quod ædificet audientes, ut stomacho & membris per cibos corporales refectis, anima non remaneat jejuna, sed lectione spirituali refecta, potentiis ministret virtutem, sese in Deum elevandi. Nihil Eunuchum Reginae Candacis tantâ salutis obtinendæ siti affecit, ut sacra lectio instar cibi sapidissimi præmissa Actorum 8. Nullum ferculum S. Augustino ita placuit, ut ei displicerit omnis caro, nisi pauca Epistolæ S. Pauli verba Rom. 13. ei hanc Doctrinam salutarem inculcantia: *non in commestationibus &c.* Ipsis Ethnicis, nihil aliâ nisi carnalia appetentibus, res certa fuit: virtutes in homine librorum bonorum lectione acquiri, & nutriri; narrat enim Diogenes Laërt. in vita Zenon. lib. 7. quod Zenoni Oraculum suum consulenti: quomodo vitam suam institueret, Deorum & bonorum hominum Genio conformem? responso dederit: id fore obtenturum, si sæpè cum mortuis ageret, revolvendò assiduâ lectione libros, quorum authores vitâ excessissent. Antoninus Pius Imperator inanium Deorum Cultum suo in flore conservaturus, sub fatali pœna Sybillarum libros legi prohibuit; eò quod intellexerit, non paucos Gentilium per lectionem talium librorum, de Christo Domino multa tractantium, ad ejusdem salvificam fidem pervenisse. Si ergo ad illustrandos in vera Fide Barbaros & Idololatrias tantum valere libri illi, quantum valebunt libri spirituales & Ascetici ad imbuendos in virtute, aut in ea roborandos fideles: optime inquit S. August. epist. 143. ad Demetriadem: *uteris lectione divinâ, si eam tibi adhibeas speculi vice, ut ibi velut ad imaginem suam anima respiciat vel sedat, qua corrigit, vel pulchra plus ornet.* Occurrunt enim admiranda Sanctorum gesta Lectori, ut iis inspectis ad imitationem provocetur. Cumque non tantum eorum virtutes, sed & graves eorum lapsus enarrentur; hinc discit, quid cavendum sibi sit. Modò proponitur ei in exemplum Job, spumæ instar in medio tentationum excrevens, modò David, qui eisdem

dem ingruentibus diffuxit : ut Ille lectorem tribulationibus obrutum animet, & vivam in spem erigat : hic verò in summa prosperitate humilia sapere, timere, nec unquam de se ipso præsumere, sed magnâ cautelâ in omnibus incedere doceat. Memorat S. August. lib. 8. confess. cap. 6. Politianum; nobilem stemmate virum ad se invisendum venisse, & narratis quibusdam Magni Antonii gestis retulisse, quòd Imperatore Treviris publicis spectaculis occupatò, ipse cum tribus amicis in hortos suburbanos concesserit, animi relaxandi causâ, illorum verò duos abinde digressos incidisse in quandam Eremicolæ casam, ubi unus legens nonnihil in scripta M. Antonii vita tam Sanctò cœperit amore inardescere, sibi que irasci, ut ad amicum conversus in talia eruperit verba : ecquid, amabo ! tot laboribus nostris, tot nostris periculis, castra Imperatoris sequendò lucrabimur tandem ? melioremne sortem nanciscamur, quàm ut inter familiares Imperatoris amicos computemur ? in quo tamen statu positi, quid aliud nisi mille mutationes rerum expectabimus, & mille infastæ sortis pericula ? amicus verò Dei si esse voluero, id hòc momentò assequar. Hæc dicens, novæ vitæ, quam conceperat, parturitione nonnihil turbatus, in librum denuò retulit oculos, ac brevî ex integro mutatus : ut legere cessavit, suspirans ait socio : *Ego jam quietus & tranquillâ sum mente, jam ab omni spe nostra & præensione animum abrui. Stat animo : Deo servire, & jam ab hac hora isthoc in loco manebo. Si sequi piget, & imitari, saltem obstaculo esse noli.* Tum alter exemplò socii verbisque & ipse mutatus, concludit : se paris vitæ instituti que futurum Collegam. Ambo igitur non divitias tantum, sed & ipsas quoque Sponsas, quas conduxerant, virilî constantiâ deserunt, ut à mundi consortio jam penitens sejuncti proposita exsequantur. Gestis his velut magnete tracta utraque Sponsa, mundo nuntium mittit, perpetuam Virginitatem professæ. Suppeterent plura adhuc exempla, quæ stupendos lectionis sacre effectus comprobant, sed illis silentio involutis, id unicum coronidis locò dicam tibi Christiane Lector : quòd sicut terra susceptum semen non conservans, ut radices, in ea agat, nunquam speratos fructus protrudet ; sic sacra lectio nil proderit legenti, nisi id quod legitur, attentè & studiosè legatur, & per frequentem memoriam in corde radiceatur. Pharaonis pistor Genes. 40. tria canistra farinæ deferens in capite somniavit, ex supremo eorum à rapaci volucrum turba abripi escas. Erat hoc somnium malæ notæ prælagium, ut eventus do-

cuit,

cuit, ipſo in patibulum actô. S. Bernardus tom. 2. lib. 10. c. 1. Somnium illud expendens ait: ſi eximium verbi Dei triticum ſive farinam: aut divinas, quæ ex ea fiunt eſcas, ſuper caput & in capite ſolum geras, nec animi dentibus, id eſt cogitatione teras, & manduces, ſuſpendium time Tartareum &c. ſoli beati, qui cuſtodiant verbum Dei. *Quare lectum trajice in viscera*, admonet citatus Doctôr Serm. 5. de Adventu Dom. *Transeat in affectiones tuas & mores tuos*. Sicut enim turtures, ſi ova à ſe genita non foveant naturali calore, fructu carebunt: ita lectio ſpiritualis, ſi per calorem attentionis & memoriæ: non foveatur, ſuo deſtituetur effectu. *Quare Propheta Ezechiel librum non tantum obiter legere, ſed & comedere hîc juſſus legitur.*

Doctrina 3.

Deſumpta ex cap. 8. Propheta Ezechielis, in quo deſcribitur: Ezechielem ab inviſibili manu portatum eſſe, ut videret Jerofolymis Idolum divinam irritans Juſtitiam.

N. 402. *Conſidera: I* Idolum illud, ad quod videndum Jerofolymam fuerat portatus Propheta, teſte S. Hieronymo exiſtiſſe Idolum *Beelzebub Deum muſcarum*. Miraberis autem: quod res tam exigua mollis, ut erat iſthoc Idolum, tam magnam Dei iram provocaverit, ut dicat S. Scriptura v. 3. citati cap. *ubi erat Idolum Zeli ad provocandam amulationem*. Erat Idolum hoc figura venialis peccati, quod etſi parvum ſit malitiâ, maximô tamen odio proſequitur Deus, ſi invenerit illud, in myſtico animæ Templo erectum: nam juxta eſſatum M. Greg. Homil. 52. *Nonnunquam in parvis deterius, quàm in majoribus peccatur: major enim culpa quò citius cognoscitur, eò etiam celerius emendatur; minor verò dum quaſi nulla creditur, eò pejus, quò etiam ſecurius in uſu retinetur*. Cœleſtis Sponſus Cant. 4. v. 9. conquæritur: *vulnus ſibi à Sponſa perquam ſenſibile inſiſctum eſſe: vulneraſti, inquit ille, cor meum ſoror mea Sponſa, vulneraſti cor meum*. At quæres: quibus armis vulnus illud illatum ſit, an ferro cuspide martialis haſtæ? an ſagitta, vel enſe aucto? reponit ſacer textus: *in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui*. Quoſo: quid hîs instrumentis ſubtilius? quid levius? & tamen exiſtitere cauſa graviffimi vulneris. Iſthæc instrumenta venialium peccatorum ſunt ſymbola: ut docent Interpretes ſacri, adeoque peccus cœleſtis Sponſi

Sponsi vulnere nonnisi maximò affligunt. Quis unquam credidisset infantem illum, à filia Pharaonis adoptatum, plus damni illaturum Ægypto, quàm ingens hostium exercitus? & tamen intulit. Quis Samsonem tot Philistinorum domitorem autumasset prostrari posse à septem crinibus, malè custoditis? & tamen ab illis prostratus est? quis persuasus fuisset: Sponsæ vineam à vulpeculis nonnisi parvulis majus damnum posse perpeti, quàm ab adultis? & tamen perpessa est. Quare Cantic. 2. exclamat: *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoluntur vineas.* Pares querelas poterit Christiana anima effundere contra maxima minimi venialis peccati damna, cujus rationem assignans M. Greg. 2. past. admon. 34. asserit post alia: *minor verò (culpa) dum quasi nulla creditur, eò pejus, quo securius in usu retinetur. Unde fit plerumque, ut mens assueta malis levibus, nec graviora perhorrescat, atque ad quandam auctoritatem nequitia per culpas nutrita perveniat &c.* Abbas Achilles docturus: quàm gravia ex levibus culpis nascantur mala, hòc figmentò utitur, ponamus inquires: homini in Monte Libani constituto dari parvum quoddam ferrum in manus, nonne talis successu temporis altissimas & fortissimas quoque Cedros poterit sternere? S. Ambrosius gravissimum venialis peccati damnum comparat igni, qui stipulæ apprehensæ semel inhærens, consumere non desinit, donec omnia absumat. S. Chrysoft. in c. 1. Galat. ait: *sicut in corporibus, quæ vulnera neglexerunt, febres gignunt, ac putrefactiones, ac mortem denique in animis, qui pusilla dissimulant, majora vitant.* S. August. pulchrâ pariter similitudine ad nostrum loquitur propositum, dicens Serm. 144. de temp. *sicut quælibet ex modicis plagis modicum potest saluti corporali inferre periculum, veruntamen omnes simul junctæ vires corporales ad eò extenuare possunt, ut deinceps alteri superventuro malo nequaquam possent resistere: eòdem modò licet singula peccata venialia animam necare nequeant; attamen quia quodlibet peccatum veniale spiritualem animæ vigorem debilitat, tentatorisque vires & temeritatem valdè adauget, contingere posset, quòd à tam impetuoso assultu infestaremur, ut inermes, ac aliunde usquequaque haud benè provisî, cederemus turpiter, & laberemur.* Olaus Magnus lib. 14. c. 15. refert: *avem quandam in celsissimis Succæ montibus grandi nive contactis volitantem, alis suis aliquantulum commovisse nivem, quæ super aliam nivem decidens, eandem secum raptabat, donec in immensum adauctæ nives quasi in montem nivem excreverint, qui ingenti cum impetu*

petu deorsum lapsus, secum quævis obvia trahebat objecta, ut etiam saxa magnæ molis devolveret, cum quibus tandem in castellum, ad radices dicti montis situm incidens: muros, domosque diruit, incolis omnibus suffocatis. Non disparem ruinam (si moraliter loquamur) quandoque unicum habet veniale peccatum, unicum videlicet pungitivum verbum, unicus curiosior foeminae aspectus sufficit, integris civitatibus aut castellis per exortas inde dissidias subvertendis. Venialem tantummodo noxam regium Prophetam commisisse, quando numerari iussit Populum suum 2. Reg. 24. probati defendunt Authores; & tamen hęc unicō venialî septuaginta millibus hominum necem intulit. Venialis pariter tantummodo reus peccati proclamatur à multis Ezechias Rex, quod Babylonicis legatis ostenderit thesauros suos: audire tamen ab Isaia debuit; *Ecce! dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt Patres tui usque in diem hanc in Babylonem: non remanebit quidquam, ait Dominus. Sed & de filiis tuis, qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt Eunuchi in Palatio Regis Babylonis.* Taceo pueros illos, qui transeuntem Elisæum iridentes ob imperfectum rationis usum venialiter tantum deliquerant, ad unum omnes ab ursis, de saltu egressis, necatos esse. 4. Reg. 2. Sufficiat pro coronide audire gravissimas pœnas, quas animæ de corporibus per mortem egressæ sustulere ob paucula quædam venialia. Hugo de S. Victore vitâ functus, Sacerdoti cuidam apprensus, dicebat: quia vivens disciplinam accipere renui, vix ullus Dæmonum in Inferno remansit, qui non validum impegerit ictum mihi ad purgatorium transeunti. B. Petrus Dam. de viro memorat Religioso; eum ob neglectam ad gloria Patri reverentiam, post mortem altissimæ columnæ è mari profundo assurgenti alligatum, ibique diebus singulis centies & totidem vicibus nocte quavis se demissimè inclinare coactum esse: donec suppleisset neglectas in choro reverentias. Adhęc in isto tormento se tantō concuti horrore affligebat, ut apud ipsos Inferos gravius reperiri non crederet supplicium; hanc quoque pœnam ad extremum usque iudicii diem duraturam, nisi aliorum precibus liberaretur. Quo animō legis hęc exempla Christiane, qui durantibus facris in Ecclesia oculis quaquaversim vagari aliis corridere, colludere, mente nullibi minùs, quàm in templo existere, adeò tibi jam familiare habes, ut nec scrupulum de illo formes? ut fileam quotidiana mendacia, jocos, scurrilitates, excessus in cibo & potu, temporis dispendia

spendia &c. ò quàm serò olim dolore hæc modò nihili ducta inter horrendos purgantium flammaram cruciatus damnabis!

Doctrina 4.

Desumpta ex capite 37. Propheta Ezechielis, in quo describitur visio ossium vivificatorum, & duorum lignorum conjunctorum &c.

Considera, & admirare: **I**lla ossa arida, quæ viderat Propheta, non vivificata esse, antequam inter se fuerint intimè conjuncta: ut nos inde doceamur Christiani, tunc primùm nos fore verò spiritu vitæque implendos, quando per animorum nostrorum concordiam fuerimus uniti. Testatur hoc Apostolicum Collegium, quod tunc divinò est repletum spiritu, quando de illo dictum est Actor. 12. *Erant pariter in eodem loco:* Unde S. Chrysologus Serm. 132. ait: *Apostolis in unum congregatis Spiritus Sanctus ubertate totæ sui fontis illabitur.* Eò tempore quatuor animalia supernò animata spiritu currum rectò itinere traxerunt, quando junctæ erant penne eorum alterius ad alterum. Tunc Deus fundavit Synagogam, quando Moysen & Aaron fraternò fœdere unitos assumpsit in Populi Principes. Tunc Christus Ecclesiæ suæ fundamenta jecit, quando vidit duos fratres Simonem & Andream, sociatis viribùs mittentes retia in mare: Mundumque in peccatis mortuum ad vitam gratiæ per Evangelicam legem revocaturus collegit Apostolicum corpus. de illo dicens: *Vos estis lux Mundi &c.* Matth. 5. Sed lux Mundi utique non multiplex non divisa, sed una? rectè igitur in hunc locum asserit Sylveira: *Licet Apostoli in se multi essent; ipsa tamen gratia & charitate ita uniendi erant, ac si unus in eis esset Spiritus unaque voluntas.* Poterat Salvator ad Cælos abiturus, Discipulis suis in terra relictis ingentes pecuniarum thesauros legare tanquam Dominus universæ creaturæ. Poterat inter eos dividere omnia Regna Mundi, in quæ Regum instar imperarent: nam *Domini est terra & plenitudo ejus:* Psal. 23. At his omnibùs longè præstantius aliquid hæreditatis locò daturus Joan. 14. promittit: *Pacem meam do vobis.* Tantum enim teste S. August. lib. 14. de civit. Dei concordia & pacis est bonum, ut etiam in rebus terrenis atque mortalibus nil gratius soleat audiri, nil desiderabilius concupisci, nil postremò possit meliùs inveniri. Quare S. Laurentius Justin. in Fascicul. amor. c. 7. pacem & concordiam vocat *pi-*
grus:

Y y y x

gnus & Arrham æternæ Beatitudinis, quasi alludens ad verba Christi, quibus homines pacificos vocat filios Dei, nullâ aliâ hæreditate, nisi ipsâ cœlesti gloriâ dignos: *Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur.* Hæc verba profundissimè suo pectore infixerat SS. Martyres Marcus & Marcellianus: & hinc stipitibus à Tyranno alligati, Psalmum cantare auditi sunt: *Ecce! quàm bonum & quàm jucundum, habitare fratres in unum.* Hæc verba tu quoque Christiane Lector pectore tuo inscribe, & in extremo Judicio *Deus pacis arida tua ossa vivificabit*, ut unanimi Electorum choro tu quoque animâ & corpore unitus, æternum fruaris aspectu Illius, qui vocatur *Princeps Pacis.*



FASCICULUS LXIV.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 1. & 2. Propheta Danielis, in quæis describitur assumptio Danielis & Sociorum in Ministerium Regis, eorum sobrietas & abstinentia. Somnium de statua Nabuchodonosoris, explicatum à Daniele.

N.404. *Considera:* **S**I Rex terrenus pati noluerit alios Ephebos suo in servitio, quàm tales, qui omnî carebant maculâ: quantum puritatem requirat Rex æternus in suis Ministris, quos constat, non tantum ad inferendas dapes, aut infundenda vina; sed ad ipsum Domini corpus tractandum ab illo assumi. Olim tantam munditiem à Ministris, ad Panes & Incensum tantum deputatis, voluit coli Deus, ut Levit. 21. imperârit: *Sancti erunt Deo suo, & non polluent Nomen ejus &c.* Si hoc in arido, quid requiretur in viridi? si in umbra, quid in luce? experientiâ probat; in qualibet re eò plus puritatis exigi, quò propius suo conjungitur Principio; hinc eò puriores oportet esse Angelos, quò propius accedunt Deum, & à corporea labe recedunt: eò puriores decet esse aquas, quo fonti suo propinquiores fluunt. Quid ergo aliud ad nostrum sequitur propositum. quam